

EPISTOLÆ HIERO.

OPVSEPI

STOLARVM DIVI EVSEBII HIE-
RONYMI STRIDONENSIS, VNA
CVM SCHOLIS DES. ERAS-
MI ROTEROV.

~~Opera omnia~~ Opera omnia
telegenda ~~et~~ tam multa
nim inveni ~~et~~ digna
ut per omnia ex TVM gurgari possint.

Vanderboom
nao
Augau
cum ex
gal per
M. H.

I 5 2 8

gela Comp^a deffis cesala

Aut sorem famulatu

EXIMIUM DOCTORIS HIERONYMI STRIDONENSIS Vita, ex ipsius potissimum scriptis contexta per Des. Erasmus Roterodanum.

Quidem haud sum nescius, veterum permultos in hac fuisse sententia, ut pium & officiosum esse ducerent, in comodu publicum apte cōfictis narrationib. abuti: nempe vel ad uitā recte pie q̄ instituendā, uel ad erigendos & inflāmandos ad honesti studiū animos, uel ad fulciendā quorundā imbecillitatem, uel ad territandos impios; quos neq; ratio corrigit, neq; mouet charitas; uel ad illustrandā miraculis sanctorum hominum gloriam. Atq; hoc fuci genus nec Platoni displicuit, nec Origeni, nec horum dogma sequutis. Certe obiicit hoc Hieronymus Ruffino, atq; hic uicissim in Hieronymū regerit, malens alterum eodem cōspurare luto, q̄ in se cōiectum lutum abstergere. Est quidem mira quādā uulgi credulitas, imō nescio quid penitus insitum animis mortaliū, ut ficta lubentius audiant q̄ gesta: & cōmenticiis supra q̄ ueri fidem fabulis libētius assentiātur q̄ ueris: adeo ut olim uiri prudentes quicquid uehementē cōmendatum esse uellent multitudini, id fabulosis miraculis celebrarēt: uel ut numinū religionē, origenes urbium aut gentium, exordia nobilitū familiarū, exempla clarissimorū principū. Hoc igitur imperitorum affectu, ad ipsorum abuti cōmodum, permittebāt illi, ied non nisi sapienti uiro, propterea q̄ huius rei fructus omnis pereat, si semel suboleat artificium mentiendi. Verum hac quidem in parte haud grauatim in Augustini sententiam pedibus eo: non solum ob eam causam, quam ille sanē grauem adducit, ne si semel in Christianorū literis suborta fuerit mēdaciū suspicio, fiat ut nec his habeatur fides, quorum autoritatē modis omnibus indubitātā & incōuulsam esse oportet: sed multo magis, q̄ meo iudicio, ne possit quidem uir probus ac sapiens esse, qui tam male sentiat tum de sanctis uiris, tum de lectoribus. De sanctis quidem, quos aut usq; adeo iudicantur proprię domesticę q̄ laudis inopes, ut alienis mēdaciis putarint illustrādos: aut adeo νεοδόξοι & stulte q̄ gloriosos, ut Æsopice corniculæ ritu uelut in proscenio gaudeant ostentari, ficticiis laudibus ceu plumis alienis adornati. De lectoribus autē, quos omnes aut ita stupidos ac mucosissis naribus arbitrati sint: ut cum ueritas semper habeat suā faciē, nullis imitabile fucis, non queant excogitatā artificio fabulam à uero dignoscere: aut certe adeo gratis etiam nequam ac peruersos, ut scientes ac uolentes faueant uanitati. Quod si uitari non potest, quo minus istiusmodi fabulamēta misceantur nostris uoluntatibus, certe quod proximum est, optarim. Quid istud inquires? Nimirū plāstē eximium ac prudentē, catum q̄ mentiendi artificē. Quandoquidē iuxta Socratis sententiā, nemo sit ad ad mentiendū accommodatior, q̄ qui ad uera dicendū est aptissimus: quod eiusdem artificis p̄teritus esse ducat, certissime ueridicū esse, & nihil omnino ueridicere. Hoc quidē consilio suam historiam contexit Herodotus, hac ratione Xenophon. Cyri descripsit institutionē, nō ad historiae fidem, sed ad exemplum probi Πηδipis. Nēq; aliō spectasse uidetur Homerus ille, quem iure fabularum Oceanum possis dicere. Veram hū quēadmodū ingenij quidem & eloquentiæ laudem fingendo p̄meriti sunt: ita dum malum uirtutis exēplar effingunt, ac p̄ponunt, non mediocriter offecerūt uitæ mortalium. Siquidē Herodotus stultos plerosq; facit principes. Xenophon uasrum quempiam & ἄγνυλο μῆτιν expressit, potius q̄ uere prudentē ac salutarē principē. Homerus eiusmodi facit deos, cuiusmodi nolit magistratus bene morata ciuitas. Deinde tales depinxit uxores deorum, qualem nemo probus cuius cōiugem aut optet domi suæ, aut ferat. Deniq; tales finxit deorū filios, ut nemo sanus paterfamilias similes sibi liberos uelit obtingere, ut non abs re Plato locum illi negarit in sua republ. Neq; uel tantillum erat causę cur Alexander ille magnus inuideret Achilli, talem laudum præconē, si penitus intellexisset, quid sit uere magnū ac salutarē agere principem. Ego nihil arbitror esse rectius, q̄ eiusmodi describere sanctos, cuiusmodi

A
Mōdaciū officiosum.

Augustinus hostis mēdaciū.

B

Si fin gēdū est, p̄ bū ex ēplar est fin gēdū.

fuerunt

EPISTOLAE

SIVE LIBRI EPISTOLARES DIVI
EUSEBII HIERONYMI STRIDONENSIS,

vetustissimorum codicum collatione ~~et~~ res

cogniti ab ERASMO ROTERODAMO

Epistolae, & eiusdem Argu-
mentis ac Scholiis illustrati.

ARGUMENTVM DES. ERASMI ROTE- RODAMI ~~in~~ in Epistolam sequentem.

* Quum diuus Hieronymus eremum adisset, Heliodorū sodalem charissi-
mum, qui ipsum officij causa fuerat prosequutus (ut alibi testatur) conatus
est apud se retinere; quod quum non potuisset efficere, literis ad illum datis,
hortatur ad solitariae uitae societatem. Refellens singula, quae cum uel ab ere-
mo deterrere, uel in urbibus remorari possent, ostendens quae quam non sit tu-
tum episcopi munus suscipere, & quam non facile tueri susceptum. Deinde
uelut in peroratione, eremiticae uitae felicitatem decantat, ac supremi iudicij
terrorem ob oculos ponit. Huius Epistolae nominatim mentionem facit in
Catalogo operum suorum, & exhortatoriam uocat. Scripsit autem admodū
adolescens, ac penē puer, quemadmodum in proxima testatur epistola, illud
addēs, sese in hac calentibus adhuc rhetorum studiis, pro illius aetatis ratio-
ne, scholastico flore luisse. Proinde scatet metaphoris, allegoriis etiam fabu-
losis, epiphonematis, dilemmatis, ac reliquis id genus orationis ornamen-
tis. Conatus artis eiusmodi est, ut tyronem, sed summæ spei tyronem possis
agnoscere. Cæterum argumenti genus *πρωτρεπτικόν* est, de quo paulō
post dicemus.

AD HELIODORVM DE LAUDE VITAE SOLITARIAE.

VANTO AMORE ET STUDIO CON-
tenderim, ut pariter in eremo moraremur, con-
scium mutuae charitatis pectus agnoscit. Quis
bus lamētis, quo dolore, quo gemitu, te abeun-
tem prosequutus sim, istae quoque literae testes
sunt, quas lachrymis cernis interlitas. Verum
tu quasi paruulus delicatus, contemptum ro-
gantis per blandimenta fomisti: & ego incau-
tus, quid tunc agerem, nesciebā. Tacerem: Sed
quod ardentem uolebam, moderate dissimulare
non poteram. Impensius obsecrarem: Sed au-
dire uolebas, quia similiter nō amabas. Quod

unum potuit, spreta charitas fecit. Quem praesentē retinere non ualuit, quae
erit absentem. Quoniā igitur & tu ipse abiens postulāras, ut postea quam ad
deserta migrāsses, inuitatoria ad te scripta transmitterem, & ego me factu-
rum promiseram: Inuito. Iam propera. Nolo pristinorum necessitudinum
recorderis. Nudos amat eremus. Nolo te longinquae peregrinationis terreat
difficultas. Qui in CHRISTVM credis, & eius crede sermonibus. Quærite
primum regnum dei, & haec omnia apponētur uobis. Non pera tibi sum eno-
da, nō uirga est. Assatim diues est, qui cum CHRISTO pauper est. Sed quid
ago? Rursus inpromidus obsecro? Abeant preces, blandimenta discedant.
Debet amor læsus irasci. Qui rogantem contempseras, forsitan audies obiur-
gantem. Quid facis in paterna domo delicate miles? Vbi uallum? ubi fossat

Militia,
uita Chri-
stiani.

item: Laudes Machabæorū. ¶ Quidam Herona.] Heronis legendum, ex Sophronio, Ἡρόωνος. Non enim agitur de titulo libri, sed de autore.

DIODORVS.

¶ Ad Eusebij magis Emiseni.] Ut rursum ex characteris indicio notat librū falso inscriptum. ¶ Cuius sensum cum sequutus sit.] Vbi sunt, qui solent respondere, non eundem hominis esse stilum ubiq̃.

PRISCILLIANVS.

¶ Abilæ ep̃s.] Abila ciuitas est Phœnicæ in Syria. ¶ Factiōe Hylattij & Hitha.] Sic. n. restituiimus uarie deprauata uocabula, partim ex Sophro. partim ex notis uetustissimi codicis.

MATRONIANVS.

¶ Hunc uerterant in Latronianum. ¶ Cum Enerotia.] Cum Euchrotia legēdū.

TIBERIANVS.

¶ Matrimonio copulauit.] Id est, coegit ut nuberet, sic enim explicat Soplur. ne quis accipiat, illum suam ipsius duxisse filiam.

AMBROSIVS Mediolanensis.

¶ Cum multos superstites honorifice recēserit Hieronymus, mirū cur in uno Ambrosio prætexit hanc causam, quod adhuc uiveret. Certe poterat illius opera recensere. Verū non optime sensisse de literis Ambrosij Hiero. calūniā & Ruffi. Et cōsentaneū est, illum non p̃basse hominis dictionē, cum fidem & sanctimoniā approbaret.

IOANNES.

¶ Hunc putant esse Ioannem, quem uulgo Chrysofostomum dicimus, post episcopum Constantinopolitanū. ¶ De quibus, πρὸς τὸν ἱερόν.] Id est, de sacerdotio. Hastenus Hieronymus de Ioanne, nec plura Sophronius. Cæterum in uetustissimo codice hæc adiecerat, nescio quis: De compunctione cordis. De lapsu animæ. De mysterio crucis. De fide aduersum Arrianos. Aduersum Macedonianos. Aduersum Anomœos: & alia infinita, quæ nec inueniri apud aliquem, quæ studiosum, facile est: sed per totum orbem scripta eius, tam Græco sermone adita, quæ Latina translata, uelut fulgura discurrentia, micant. Claruit maxime sub Arcadio principe, a quo & priuata Augustæ coniugis indignatiōe in exiliū pulsus, obiit: & post multos annos corporis eius reliquiæ cum magna gloria a Theodosio filio Constantinopolim deportatæ, inter apostolorum thecas conditæ iacent.

GELASIVS.

¶ Post Eunomiū.] Ἐὐζώϊον, cōsentiente Sophronio, cum emēdatissimis exemplaribus nostris.

THEOTIMVS.

¶ Tomortum episcopus.] Naso: Tomitanæ iam non notus incola terræ. ¶ Breues commentarios quos.] Commaticos quos, legēdum est ex uetustissimo codice, hoc est, breuibus clausulis distinctos.

SOPHRONIVS.

¶ De subuersione Serapis.] Apis bos colebatur apud Ægyptios pro deo. Idem Serapis dictus est.

OPERV M DIVI HIERONYMI TOMVS PRIMVS,

ea complectens, quæ ad uitæ potissimum institutionem faciunt, adiecta Coronide scriptorū illustriū, quæ potuit diligentia castigatus, & Scholius Erasmiānis illustratus, feliciter LVGDVNI absolutus est in typographaria officina IOANNIS CRESPINI, anno ab orbis redēpto Millefimo quingentesimo uicesimo octauo. Fruere lector, & memineris hæc cōpluribus eruditis uiris, uix æstimandis sudoribus cōstitisse.

REGESTVM.

AA, BB, a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, j, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y. Omnes uerò quaterniones sunt: præter BB, et y, qui terniones: s quinternio: et x, duernio.

TOMVS SECVNDVS

ALTER TOMVS EPI

STOLARVM DIVI EVSEBII HIERONYMI STRI

DONENSIS, COMPLECTENS ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΚΑΙ

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑ, NIMIRVM EA QVÆ PER

TINENT AD REFELLENDAS DIVER

SAS HÆRESEIS ET MALEDICO

RVM CALVMNIAS: VNA' CVM

ARGVMENTIS ET SCHO

LIIS DESIDE. ERASMI

ROTERODAMI SA

CRÆ THEOLO

GIA PROFES

SORIS.

*

LVGDVNI EXCVSSVS

ANNO VIRGINEI

PARTVS

M D XXVIII.

A
5

neribus. Porro ad palæstrā, & hmōi certamina, bos inutilis est. ¶ Ruffini & Melania. ¶ Allusit ad colorē. Melan. n. Græce nigrū. Et Ruffinus à colore dictus uide tur. Alibi quoq; iocat in cognomē nigredinis. ¶ Teipm int. ¶ ΣΥΔΗΙ ΣΑΥΤΟΥ. i. nosce teipsum: qd̄ dictū qdā asseribit Chiloni. ¶ Resurgēs mortuus confu. ¶ Si qdē illi docēt, hoc necessario cōsequi: mortuus est, igit nō uiuet: q̄ à priuatiōe nō sit reditus ad habitū. At Christus ea cōfutat, qui uiuit, cum uere fuerit mortuus. ¶ Cræsi. ¶ Cræsus Lydorū rex in opulētia, puerbiū abiit. ¶ Sardanapalus. ¶ Assy riorū rex, quauis muliere corruptior: mollicie sua nobilitatus est. ¶ Inter radi. ¶ Hoc loco intellige instrumēta textoria. ¶ Demosthenis & Tullij. ¶ Intelligit in uectiuas: sic. n. appellat Cicero suas orationes habitas in Antoniū, ad imitationē Olynthiacarū, quas Demosthenes dixit in Philippū regem Macedonum.

ARGVMENTVM EPISTOLÆ SEQVENTIS.

* Rūdet iis q̄ obtrestabāt, q̄ de Græcis & Hebræis lris qdam iam recepta muta fer, imodicā in Hiero. doctrinā calūniātes, quasi sola inscitia Christianū efficiat.

HIERONYMVS MARCELLÆ.

DOST priorē eplam, in qua de Hebræis uerbis pauca pstrinxerā: ad merepēte platū est, quosdā homīculos mihi studiose detrahe: cur aduersū autoritatē ueterū, & totius mūdi opinionē, aliquā in euāge liis emēdare tētauerim. Quos ego cū possem meo iure cōtēnere (Assi no q̄ppe lyra sup̄flue canit) tñ ne nos supbia, ut facere solēt, arguāt, ita rñsum habeāt: nō adeo me hebetis fuisse cordis, & tā crassæ rusticitatis (quā il li solā p̄ sanctitate hñt, piscatorū se discipulos asserētes, quasi idcirco sancti sint si nihil scierit) ut aliqd de dñicis uerbis, aut corrigēdū putauerim, aut nō diuinitis ispiratū: sed Latinorū codicū uitiositatē, q̄ ex diuersitate librorū oim cōprobat: ad Græcā originē, uñ & ipsi trāslata nō denegāt, uoluisse reuocare. Quib. si displicet fontis unda purissimi: cernosos riuulos bibāt: & diligētīā qua auisū syluas, & con charū gurgites norūt: in scripturis legēdis abiiciāt: sint q̄ in hac re tm̄ simplices, & Christi uerba existimēt rusticana: i q̄b. p̄ tāta iā secula, tātorū igenia sudauerūt ut rōnē uerbi, uniuscuiusq; magis opinati sint q̄ exp̄sserit, Aplm̄ arguāt in pitia, q̄ ob multas lras isanire dica. Scio te cū ista legeris, rugare frōtē, & libertatē meā rursū seminariū timere risarū: ac meū, si fieri pōt, os digito uelle cōprimere: ne audeā dicere q̄ alij facere nō erubescit. Rogo qd̄ à nobis libere dictū est: Nūqd̄ i lācib. idola exalta descripsit: Nūqd̄ iter epulas Christianas, uirginalib. oculis baccharū satyrorū q̄ cōplexus innexui: aut unq̄p̄ aliquē amarior sermo pulsauit: Nū qd̄ ex mēdicis diuites fieri doluim: Nūqd̄ rephēdi hereditarias sepulturas: Vnū miser locut, q̄ uirgines sapio deberēt cū mulicrib. esse, q̄ cū maseulis: totis ocu los urbis offendit: cūctorū digitis notor. Multiplicati sūt sup̄ capillos capitis mei, q̄ oderūt me gratis, & facti sum eis in parabola: & tu putas me aliqd̄ dei cept locu turū: Verū ne Flaccus nob̄ rideat: Amphora cepit istitui, currēte rota, cur urceus exit: reuertimur ad n̄fos bipedes asellos: & illorū i aure buccina magis q̄ cithara cōcrepam. Illi legāt, spe gaudētes, tpi seruiētes. Nos legam, spe gaudētes, dño ser uiētes. Illi aduersus psbyterū accusationē oino puiēt recipiēdā: nos legam, aduer sus psbyterū accusationē ne recepis: nisi sub duob. aut trib. testib. peccātes aūt co rā oib. argue. Illis placeat hūanus sermo & oī acceptiōe digno: nos cū Græcis. i. cū Ap̄lo, q̄ Græce locut est, errem: Fidelis sermo & oī acceptiōe dignus. Ad extre mū illi gaudeāt gallicis cāteris: nos soluti uiculis & i saluatoris mysteriū p̄para tus, Zachariæ asellus ille delectet: q̄ postq̄p̄ dño terga p̄buit: cepit Esaiæ cōtonare uaticinio: Beatus q̄ seminat secus cōm aquā, ubi bos & asinus calcant.

FINIS.

¶ Lugduni, in officina Ioannis Crespini, Anno domini. M. D. XXVIII.

REGESTVM.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z, Æ.
Omnes sunt quaterniones, prater Æ qui est quinternio.

B

TOMVS TERTIVS

TOMVS VLTIMVS

EPISTOLARVM SIVE LIBRORVM EPI-
STOLARIVM DIVI EVSEBII HIERONY-
MI STRIDONENSIS, COMPLECTENS
ΤΑ ΕΠΗΓΜΑΤΙΚΑ, NEMPE QUÆ AD
EXPOSITIONEM DIVINÆ SCRI-
PTURÆ FACIUNT: VNA' CVM
ARGVMENTIS ET SCHO-
LIIS DESIDE. ERASMI
ROTERODAMI SA-
CRÆ THEOLO-
GIÆ PROFES-
SORIS.

*

LUGDVNI EXCVSSVS

ANNO VIRGINEI

PARTVS

M D XXVIII.

CENSURA DES. ERASMI ROTE. IN

A

præcedens opus.

NON PARVUM EST DISCRIMINIS INTER ANNOTATIONES, quas diuus Hieronymus scripsit in Genesim, & quas hæcenus in reliquos libros Pentateuchi, quamquam & illas nonnihil abbreviatis suspicor. Et tamen in præfatione similes commentariolos pollicetur, nec est dissimile ueri, opus hoc ab Hieronymo fuisse conscriptum. Verum solet ille in docendo esse diligentior quam hic est, citare diuersas interpretationes, adducere Græca Hebræa que testimonia, & omnino fufius ac locupletius rem edisserere. Ad hæc quodam in loco propemodum fatetur se nescisse Hebræice. Proinde conuicio præfens opus à docto quopiam, sed Græcarum & Hebræicarum literarum ignaro, è diuersis, in compendium fuisse contractum, omisis his, quæ tantum Latine scientes torquere possent, & his quæ poterat intellectu consequi breuiter annotatis. Aduigilandum igitur, si forte liber integer, ut ab Hieronymo scriptus fuit, inueniri queat. Hæc interina indigna uisa sunt, quæ prætermitterentur.

FINIS OPERIS EPISTOLARVM DIVI EVSEBII
HIERONYMI STRIDONENSIS, Vnâ cum Scholiis DESI.

ERASMI ROTERO, denuo per illum non uul-

gari cura recogniti, correcti ac

locupletati:

LVGDVNI excussum

in officina calchographaria IOANNIS

CRESPINI, Anno uir-

ginei partus

1528

B

IOANNES FROBENIVS AMICO LECTORI. S.D.

FELLIT nos unus atque alter locus inter castigandum, quod tamen pro mea ingenuitate dissimulare nolui. Tomo τὸ μὲν ἰσχυματικῶν pagina. 73. uersu. 18. & rursus. 20. pro Bad, scribendum est Bar, refert enim Hieronymus dictionem deprauatam, ut erat à Marcella proposita, quemadmodum indicant & Scholia. Tomo τὸ μὲν ἁλεγκτικῶν pagi. 152. uersu. 39. per incuriam deprauata est scriptura, quæ prius bene habebat. Et tuum nomen qui in Vigilantiis loqueris, libere proclamabis te esse &c. Cæterum quod hic non uides additos libros, de locis & nominibus Hebræicis, quorum tamen Erasmus in præfatione quadam meministi: post enata sunt quæ suaderent hoc mutare consiliū. Fruere Lector, & nostram industriam qua iugiter desudamus honestissimis studiis, tuo candore fac adiuues. Beneuale. Exadi-

bus nostris Basileæ, Anno. M.

D. XXIII. prid. Kal.

Septemb.

Regestum huius Tomi.

aa, bb, cc, dd, ee, ff, gg, hh, ii, kk, ll, mm, nn, oo, pp, qq, rr.
Quaterniones sunt omnes, præter rr, qui est quinternio.